

RETour Helmond; resultaten van een nieuw reïntegratieproject voor gedetineerden

Wartna, B.S.J., R. Aidala, P.N. van der Veer
Den Haag, Ministerie van Justitie, 1996, WODC

K-reeks (47)

Samenvatting

In oktober 1992 startte in Helmond een experiment met het zogenoemde RETour-project. RETour biedt gedetineerden hulp en begeleiding bij hun terugkeer naar de maatschappij. Het is een extramurale executiemodaliteit, de laatste twee tot vijf maanden van hun vrijheidsstraf bewonen de deelnemers een kamer in één van twee panden in het centrum van Helmond. Van daaruit volgen zij een individueel bepaald activiteitenprogramma gericht op vorming, scholing en werk. Voorafgaand aan hun verblijf worden er met de deelnemers afspraken gemaakt over de concrete invulling van de verschillende onderdelen van het programma. Bij onvoldoende inzet, overtreding van de huisregels of druggebruik kunnen de deelnemers worden (terug)geplaatst naar het huis van bewaring.

RETour was oorspronkelijk bestemd voor jongvolwassen Helmonders (18 tot 25 jaar), veroordeeld tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van zes tot twaalf maanden. Maar omdat de instroom van kandidaten in het eerste jaar van het project tegenviel, werd besloten de doelgroep uit te breiden. Sinds januari 1994 gelden er geen bovengrenzen meer voor de leeftijd en strafduur, en zijn de deelnemers afkomstig uit de gehele politieregio Brabant-Zuid-Oost.

Op verzoek van de dienst Justitiële Inrichtingen heeft het WODC onderzoek gedaan naar de resultaten van RETour. Centraal stond de vraag in hoeverre het project haar doelstelling ten aanzien van de deelnemers, i.c. hun maatschappelijke integratie, heeft weten te realiseren. Tot eind 1995 werden er onder meer interviews gehouden met deelnemers en projectmedewerkers; de diverse rapportages die over de deelnemers worden opgemaakt, werden geanalyseerd en (voorlopige) recidivegegevens werden opgevraagd bij de politie in Helmond.

Uit het onderzoek blijkt dat in de eerste drie jaar van haar bestaan sterk wisselende resultaten heeft behaald. Ruim een derde van de in totaal 37 deelnemers slaagde er niet in het verblijf af te maken, maar viel voortijdig uit. Verreweg de meesten van hen kwamen slecht terecht. Na hun vrijlating uit het huis van bewaring hadden zij geen (vooruitzichten op) werk; velen van hen gebruikten harddrugs en de meesten vielen al snel terug in de criminaliteit.

Van de 37 deelnemers wisten er 24 de geplande verblijfsduur wel vol te maken. Bij 14 van hen was de progressie tijdens het verblijf op terreinen als werk, financiën, sociale en praktische vaardigheden zo groot, dat de projectmedewerkers alle vertrouwen hadden in hun verdere toekomst. De recidive in deze laatste groep bleek aanmerkelijk lager te zijn dan in de groep voortijdige afvallers, al moet worden gezegd dat de hernieuwde criminaliteit onder de ex-deelnemers in dit onderzoek slechts zeer voorlopig kon worden vastgesteld.

Opmerkelijk is dat de resultaten van het project zich na de uitbreiding van de doelgroep sterk hebben verbeterd. Van de 11 deelnemers die tot de oorspronkelijk doelgroep behoorden, recidiveerden er 9; van de 26 latere deelnemers hadden vooralsnog slechts 8 deelnemers opnieuw delicten gepleegd.

De verbetering van de uitstroomresultaten moet worden toegeschreven aan verschuivingen binnen de totale deelnemersgroep. De verruiming van de selectiecriteria heeft RETour in staat gesteld om beter gemotiveerde en meer kansrijke kandidaten in het project op te nemen. Vooral oudere deelnemers of delinquenten met een niet al te zwaar strafrechtelijk verleden bleken succesvol. Drugverslaafde delinquenten en andere, jonge gewoontemisdadigers hadden het daarentegen moeilijk.

RETour zou haar resultaten kunnen verbeteren door deze laatste twee categorieën uit te sluiten van deelname aan het project. In plaats daarvan zou men echter ook de kwaliteit van de geboden hulp en begeleiding kunnen verhogen. Op sommige terreinen is een meer gerichte aanpak nodig van de

problemen die de maatschappelijke integratie van de deelnemers in de weg staan. Zo biedt het huidige programma weliswaar controle op (hard)druggebruik, maar van behandeling van verslavingsproblematiek is in de meeste gevallen geen sprake. Daar zou meer aandacht aan moeten worden besteed, mede met het oog op het rendement van de hulpverlening op andere deelgebieden.